

det i særlig Grad vil være Industrien, der har Krav paa at blive taget i Betragtning, naar man skal lovgive om Arbejdstidens Fastsættelse for voksne Arbejdere. Der er for Aaret 1906 en Statistik over Arbejdstid i Industrifagene, som viser, at godt 11 pCt. havde under 9 Timers Arbejdstid, 20 pCt. 9—10 Timer, medens 59 pCt. havde akkurat 10 Timer og omtrent 9 pCt. over 10 Timer. Man ser altsaa, at omtrent $\frac{1}{3}$ havde under 10 Timer, omtrent $\frac{2}{3}$ havde 10 Timer, og saadant noget som $\frac{1}{10}$ over 10 Timer. Det er altsaa lykkedes at komme betydeligt ned med Arbejdstiden indenfor Industrien. Hvis man kunde have de Tal, der i Øjeblikket gælder, vilde det sikkert ogsaa vise sig, at der er sket en Nedgang i Arbejdstiden siden 1906, da denne Statistik optoges, og det glæder mig, at der ved den Industritælling, som der nu er forelagt Forslag om, ventelig vil blive konstateret, at vi er kommet et godt Stykke længere ned med Arbejdstiden.

Da jeg var Læredreng, havde vi selvfølgelig en ganske anden Arbejdstid. Saa gyseligt som det lyder, var Arbejdstiden den Gang fra Kl. 5 til Kl. 8. Det var den almindelige Arbejdstid for Haandværkere: man begyndte meget tidligt, og Arbejdet standsede sent om Aftenen. Men paa den anden Side var Arbejdet ikke saa intensivt som nu. For det første havde man længere Hviletid. Vi havde i Regelen 2 Timers Middag, $\frac{1}{2}$ Time Frokost og $\frac{1}{2}$ Time Vesperkost, altsaa i alt 3 Timers Hvile. Dernæst gik Arbejdet mere jævnt, en Gang imellem var der Tid til at føre en Passiar og tage et lille Pusterum under Arbejdet. Endelig var der ikke det Spektakel, som der nu er ved Arbejdet i de fleste Erhverv, idet Maskinerne ikke var trængt saa stærkt ind. Saaledes var det i det Fag, jeg tilhørte, Snedkerfaget, men i andre Fag var det endnu værre, f. Eks. Skomagerne arbejdede fra Kl. 5 til Kl. 10. De havde, hvad man kaldte en Mørkningstur, det vil sige, de blev sendt ud i Mørkningen ligesom Heste for dog at faa nogen Bevægelse. Man saa paa Gaderne Stimer af Skomagerdrengene, som gik frem og tilbage i Mørkningen og derefter igen maatte ind i Slaveriet for at arbejde videre til Kl. 10.

Jeg sagde før, at Arbejdet den Gang var mindre intensivt, og det tog for saa vidt mindre paa Kræfterne, men Adgangen til at udvide sine Kundskaber eller skaffe sig nye var minimal. Naar Ar-

bejdstiden lagde Beslag paa en saa stor Del af Døgnet, var Arbejderne saavel yngre som ældre saa godt som udelukkede derfra. Det højeste, der kunde naas, var, at man kunde stjæle sig til at læse lidt i Spisetiderne, navnlig Middagstiden, eller paa anden Maade ligefrem snyde sig til nogen Kultur, ellers var det umuligt for den, der skulde passe Arbejdet efter Reglementet, at udvide den Viden, han havde, da han kom ud af Skolen. Heldigvis er der en Trang i Menneskene til stadig at ville vide mere, og denne Trang har bevirket, at til Trods for, at den lange Arbejdstid virkede i Retning af at trykke den daværende Slægt langt ned i Arbejdets Trældom, gik dog dens voksne Mennesker frem med Krav om at faa det bedre, og det er ogsaa i nogen Grad lykkedes med Hensyn til Arbejdstiden. Hele Ordningen tog kun Sigte paa at skabe Arbejdsdyr af de Mennesker, som beskæftigedes ved Haandværk. Der er en Historie — ja, det er for Resten ikke en Historie, men en Kendsgerning — om, at paa et Værksted i min Hjemstavn i Fyrerne, altsaa forinden jeg blev født, arbejdede der 6 Mand, som i Fællesskab kun havde een Frakke, og de skiftedes til hver sjette Uge at tage Frakken paa og gaa paa Kroen, og saa kan det nok være, det gik løs dér! Men de øvrige 5 Uger gik det fra Arbejdet i Sengen og fra Sengen til Arbejdet, og intet skete ud over dette. Det var Haandværkerliv i Trediverne og Fyrerne, da for øvrigt den nye Tid var ved at bryde igennem andetsteds. Her i Landet kom den først senere, i alt Fald for Provinsbyernes Vedkommende. Skolerne var selvfølgelig daarligere, men selv om de havde været bedre, vilde det neppe have nyttet, thi naar den unge Mand kom ind i Arbejds møllen, blev der klippet af for Enderne, Arbejdets Begyndelse og Slutning, og Slutningen var lagt saa langt ud, at det blev umuligt for ham, naar han da ikke var i Besiddelse af meget stor Energi og Lærelyst, at komme videre, end han var, da han forlod Skolen, og uhjælpelig maatte han glemme, hvad han havde lært. Derfor indskrænkede Haandværkeres og Arbejderes Fornøjelser sig mange Gange til Drikkeri, Slagsmaal og de mere raa Forlystelser, man havde paa Værkstederne den Gang, f. Eks. at slaa en Planke i Stykker paa en Flaske, prøve hinandens Styrke eller lignende Atletkunster, som nu drives i en skønnere Form paa Stadion. Den Gang